

Szent-Györgyi professor, a Nobel-díjas tudós íróasztalánál és laboratóriumában munka közben

REGGELI LÁTOGATÁS A NOBEL-DIJAS Szent-Györgyi professzornál

szent-györgyiné, a munkatárs – lázban szeged

„Az egyetem hivatalosan eljött hozzád,
mert világgraszoló sikert hoztál”

Szeged, október 20.

(Az Esti Kurir tudósítójának telefonjelentése.) Mámoros lelkesezés, ünnepi öröm tölti meg Szegedet. Olyan a város, mint egy megbolygatott méhkas. Amerre csak járunk, sugárzó arcú emberek büszke tekintete ölelkezik az őszi napfény csodás melegével. Ünnepeket a város. Soha ilyen ünnepet még nem látott. A magyar dicsőség, a magyar tudományos kutatás világgraszoló magyar sikert hozott és ebből a százszázalékos magyar ünnepből, a szegedi egyetem világhírű nemzetközi eseményéből rajongó szeretettel és háttartalan büszkeséggel veszi ki részét a tiszaparti magyar város: Szeged.

Az ünneplés középpontjában szerényen, mosolyogva, bölcsen pipázgatva, kék szeméből áradó optimizmust hirdető tekintettel áll Szent-Györgyi Albert, a negyvennégy esztendő magyar tudós, aki tegnap megnyerte a közel 160.000 svédkoronás Nobel-díjat.

Az ünneplő lelkesezés magával sodró hullámszámban alig lehet néhány pillanatra megállítani a

Nobel-díj első magyar kítüntetettjét, akit Hágától Bécsig, Budapesttől Newyorkig a világ minden nagy városából telefonüzenetek és távirati gratulációk özönnével árasztanak el.

Szeged már napok óta várta a hírt, amely tegnap este tíz óra tájban futótüzként terjedt el a városban. Tudtuk, hogy Szent-Györgyi

Albert a Nobel-díj jelöltjei között van. C-vitamin-kutatásai nem először állították a Nobel-díj jelöltjei közé. Ahogy intézetében kiváló munkatársai mondják, valami biztató jelét már tegnap lehetett látni a sikernek.

tegnap délután ugyanis a gyorsvonattal már megérkezett az egyik stockholmi lap munkatársa.

Felesleges lenne azt hinni, hogy Szent-Györgyi professzor maga is várta volna a sikert. Nálánál jobban a tanítványainál és munkatársainál aggodóbban talán csak felesége várta, aki egyben munkatársa s maga is elismert orvosnő, továbbá a cambridgei egyetem tanuló tizenkilencéves Nelly leánya várta szívszorogva a stockholmi híradást.

Végre tegnap este tíz óra tájban megszólalt Szent-Györgyi professzor Rudolf-tér 14. szám alatti lakásán a telefon.

Hóman Bálint kultuszminiszter jelentkezett a telefonon és személyesen gratulált.

Ugyanabban a percben távirat érkezett Stockholmból; Beznák Aladár professzor, Szent-Györgyi jó barátja táviratozott, majd később telefonált; közölte az eredményt és gratulált. Éjjeltájban érkezett meg a hivatalos távirat is, amelynek szö-

vege ma már az egész világon közzismert.

Szegednek tegnap este kivételes ünnepi eseménye volt: a Szigeti-koncert.

A zsufolt hangversenyteremben terjedt el először a hír,

amely egy pillanat múlva az érdeklődést Szent-Györgyi professzor felé

terelte. A koncerten jelenlévő orvosprofesszorok, Szent-Györgyi jó-

Lázban a város, a tudós nyugodtan alszik

Ma reggel a korai órákban ugyan-csak érdeklődő csoportok vették körül a házat, amely előtt kedves meglepetésként felvirágozva állott a professor kis személyautója. Fehér rózsák díszítették.

Az első látogató a lakáson az Esti Kurir tudósítója volt. A tiszaparti ház lakásának ajtaján egyszerű névjegy áll ezzel a felirással:

Nagyrápolti Szent-Györgyi Albert
dr. phil. et med.

nyilvános rendes egyetemi tanár

Az Esti Kurir tudósítójának csejtésére aggodó arcu szobalány nyit ajtót. Suttogva kérlel:

— Kérem, nem szabad háborgatnom a professzor urat. Csak nemrég fektült le és tíz óráig szeretne pihenni. Tíz órákor várja az újságíró urakat az intézetében. Egész éjszaka szólt a telefon. Szerkesztő urak keresték. Most pihennie kell egy küssé.

Hiába kértünk, könyörgtünk, a szobalány hajthatatlan maradt. Se szép szó, sem udvarlás nem enyhítette meg a szívét, nem engedte há-

barátai, tisztelői sorra hagyták el a koncerttermet és siettek Szent-Györgyi lakására, megrohanták a telefont és örömteli üdvözléssel árasztották el a Nobel-díjas magyar tudóst.

Az ifjuságéjszakai szerenád ad

Kevéssel éjfél előtt a professor lakásának ablakai alatt felzendült a szegedi egyetem ifjuságának üdvözlő énekszerenádja.

Ebben a megrázó, könnyes, lelkesítő képben bontakozott ki igazán a maga teljes szépségében az egyetemi város jellege. Tanár és ifjuság találkozott a város polgárságának leirhatatlan örömmámorában és ahogy házról házra terjedt a hír, ágyaikból ugráltak ki az egyetemi ifjak és rohamlépéssel siettek a professor lakása elé, hogy csatlakozzanak az üdvözlő szerenádhoz.

Kedves jelenet volt, amikor az éjjelutáni órákban a szegedi muzikusok küldöttsége kereste fel lakásán Szent-Györgyit és néhány édesbus magyar nótával köszöntötte.

Szent-Györgyit a hajnali órákig nem hagyták pihenni. Virradt már, amikor az utolsó gratuláló vendég is elhagyta a professor lakását

és a dédelgetett magyar tudós pihenni térhetett.

borgatni világhírű gazdáját. Segítségünkre érkezik

Geley József dr., a Ferenc József tudományegyetem rektora, aki a koraregeli órákban lakásán kereste fel Szent-Györgyi professzort.

Előtte megnyitotta a büvös ajtó és vele együtt az Esti Kurir tudósítója szemtanúja volt, hogy miként érte első Nobel-díjas álmából Szent-Györgyi Albert. Miközben

az egész város örömlángokban ég, a boldog ember nyugodtan alszik.

— Ez rá vall, — mondja kedves derűvel Geley rektor. — Tegnap együtt voltam vele egy értekezleten, egy szót sem szólt, hogy mi foglalkoztatja.

De nyílik már az ajtó. A Nobel-díjas fiatal professzor frissen, boldogan mosolyogva és szerény kedvességgel fogadja Geley rektor gratulációját.

— Az egyetem — mondja a rektor, — hivatalosan eljött hozzád,

MERCEDES-BENZ

VI. CSATA UCCA 29.

V. MARIA VALERIA UCCA 10.

hogy üdvözljön, mert világra szóló sikert hoztál és dicsőséget a Kolozsvárról menekült szegedi egyetemnek.

Az üdvözlés néhány pillanatnyi zűnőben szinte mentegetőzve mondja Geley rektor:

— Fellobogóztattam az egyetemi épületeket.

A rektor ezután visszavonult néhányperces bizalmas beszélgetésre Nobel-díjas kollégájával. Majd nyílik a dolgozószoba ajtaja.

Szent-Györgyiné jelenik meg; boldogan, sugározva, simogató, szerető tekintettel öleli körül az urát és könnyesen fogadja a rektor üdvözlését.

Nem lehet tovább maradni a lakásban. Egyik távirathordó a másikat éri. A világ összes egyetemei küldik gratulációkat. Állandóan szól a telefon. Szent-Györgyiné már intézkedik is:

— Kikapcsolatni!

Ettől a perctől kezdve nem jelentkezik a Szent-Györgyi-lakás telefonja. Bucsuzáskor Szent-Györgyi professzor szinte bocsánatkérően mondja:

— Az intézetben örömmel állók a sajtó rendelkezésére, de most szeretnék felöltözni.

Az Esti Kurir tudósítja együtt távozik el Geley rektorral a lakásból. Hosszasan sétálnak a napsugaras utcákon. Geley professzorból kérdezés nélkül is ömlik az ünneplő lelkesedés.

A rektor a professzor dicsőségéről

— Leirhatatlan az öröm — mondja Geley rektor —, amely a Ferenc József-tudományegyetemet érte.

Aztán részletesen elmondja, miként érkezett a hír. Látszik, érzi, hogy minden szóknak, amely Szent-Györgyi professzor dicsőségét hirdeti, jó ize van a szájában. Olyan szeretettel beszél, mint apa a fiáról.

— Csupa örvendezés számunkra — mondja — ez a nagy-nagy esemény. Szinte

felmérhetetlen, hogy milyen jelentősége van a magyarságyére, a szegedi egyetemre, Szeged városára.

Szólnom kell arról a meleg megérett elismerésről, amelynek köszönhető, hogy Klebelsberg Kunó gróf kívánására a szegedi egyetem Angliából hazahozatta Szegedre a C vitamint kutató Szent-Györgyi Albertet.

— A C-vitamin — folytatja a rektor — Szent-Györgyi működése előtt is ismeretes volt, de csak biológiai hatása alapján. De

hogyan mi a C vitamint, azt Szent-Györgyi derítette ki Amerikában.

Küzdelmes vándorútján Amerikában a mellékvese kérgéből vonta ki a C vitamint, de csak nagyon keveset tudott előállítani, mert nagyon drága volt a kutatása. A mellékvese kérgét Amerika legkülönbözőbb vágóhidjáról reepülőgépeken szállították naponta Szent-Györgyi laboratóriumába, hogy a kutatáshoz megfelelő anyagot kapjon. Ez volt az első kivitányos előállítás. A C-vitamin akkor vegyileg még ismeretlen volt.

A kutatás második fejezete a dicsőséges szegedi időszaknak csúcsa, amikor a C vitamint vegyi alkotását sikerült felfedeznie.

Ez érdekes körülmények között történt.

A csodálatos vacsora

Tomcsik professzor érkezett vacsorára Szent-Györgyi Alberthez. Tudományos megbeszélés folyt, amelyet vacsora közben is folytattak. Szent-Györgyi paprikát evett vacsorához. A második vagy a har-

madik paprikánál eszébe ötlött a gondolat, hogy nincs-e a paprikában C-vitamin. Valami okának kell lennie — gondolta —, hogy az emberi szervezet annyira szereti a piros paprikát.

Abbahagyta a vacsorát. Egy gondolatától ösztönözve összeszedett minden paprikát, amit a házában talált,

de kevés volt. Erre felkeltette az egyik paprikakereskedőt és összeszedett vele még azon éjszakán minden paprikamennyiséget, ami található volt. Ez még abban az időben történt, amikor az egyetem épületei nem voltak készen. Az ugynevezett

kálváriautcai laboratóriumban dolgozott a feleségével együtt a kora reggeli órákig, míg a paprikából elő nem állott a C vitamin.

A kísérlet, az egész éjszakai lázas munka kihozta a C vitamint. A lényegbeli dicsőség így indult — mondja Geley rektor.

— A paprikából azután sikerült nagy mennyiségben előállítani a C vitamint, amelyről azóta Szent-Györgyi professzor külföldön sok-sok előadást tartott.

Sétánk közben most megállunk a Dóm-téren; szemben azzal az épülettel, amelynek falai között Szent-Györgyi tanár kutatásainak második része lefolyt és a siker kiröb-bant. Az intézet tábláján ez a felírás:

Orvosi vegytani intézet.

Szerves és gyógyszer-vegytani intézet.

Igazgató: dr. Szent-Györgyi Albert ny. r. tanár.

Geley rektor nem is leplezi büszkeségét, amikor rámutat az épületre.

— Ez az ő intézete.

Azután lelkesen arról beszél, miként indult el nagyszerű pályáján a kiváló professzor.

Született Budapesten ...

A rektor elmondja a professzor életrajzi adatait. Ezek a következők: Született 1893 szeptember 16-án Budapesten.

Apja Szent-Györgyi Miklós, néhai Szent-Györgyi Imre igazságügyi államtitkár, kuriai tanácselnök fia, anyja Lenhossék Josefa, Lenhossék professzor lánya.

Középiskolai tanulmányait a budapesti református főgimnáziumban végezte el, majd a budapesti Pázmány Péter tudományegyetem hallgatója lett. A világháborúba mint orvos bevonult. Ezüst vitézségi érmet nyert. Szolgálati idejét megsebesülése következtében szakította meg egy félévre s ez alkalmat adott neki tanulmányainak befejezésére és az orvosi diploma elnyerésére. 1917-ben

nőül vette Demény Kornéliát,

Demény Károly postavezérgazdától leányát.

A háború után a pozsonyi egyetem gyógyszer-tanintézetének tanársegéde lett. Az egyetem kiűzése után a prágai egyetemre ment, ahol rövid ideig Tschermak tanár intézetében elektropszichológiai tanulmányokat végzett. Azután Michalissal dolgozott. Egy évre Hamburgba költözött, ahol a Tropenhygienisches Institut tagja lett. Ekkor már önálló kutatásokat folytatott s folytatódott a

holyongások a külföldi egyetemeken.

Hamburgból a hollandiai Leydenbe költözött, mint a gyógyszer-tanintézet adjunktusa. Két év után a brauningeri pszichológiai intézet tagja lett, amely akkor Hamburger tanár vezetése alatt állott.

Itt mint egyetemi magántanár működött. Négyéves tartózkodását csak néhány hónapra szakította meg s ez idő alatt mint a Research Country vendége dolgozott Londonban. Hollandiai működése után Cambridgebe ment és ott a biochemiai intézetben dolgozott. Egy esztendőre Amerikába ment és Rochesterben a Kendall vezetésével álló biochemiai intézetben folytatta kutatásait. Amerikai tartózkodását nagy körutal zárta le s azután ismét Cambridgebe ment rövidebb munkásságra. 1930-ban

a Kolozsvárról elmenekült egyetem meghívására Szegedre költözött,

ahol 1935—36-tól kezdve a kultusz-miniszter az orvosi vegytani tanszék vezetésén kívül megbízta az egyetem természettudományi és matematikai karán a szerves és a gyógyszerészeti kémiai tanszék vezetésével is. A Ferenc József tudományegyetemnek 1934—35. tanévben dékánja volt. Több mint száz tudományos dolgozata jelent meg, de legnagyobb részük angol és német szaklapokban jelent meg. Munkáinak legfőbb tárgya a biológiai oxidációk mechanizmusa.

Szent-Györgyi 1935 tavaszán a Harvard-egyetemen a pszichológia vendégtanára volt. Előadásokat tartott még Párisban, Zürichben, Koppenhágában, Stockholmban, Amsterdamban, Aachenben és Wiesbadenben. Tudományos munkásságáért megkapta

a Corvin-koszorút.

Levelezőtárgya a Magyar Tudományos Akadémiának és a Wiener Biologische Gesellschaftnak, valamint több más külföldi tudományos intézetnek.

A megismerésért dolgoztam, nem az elismerésért

— No és természetesen — mondja befejezésül a rektor —

az adatokhoz tartozik 1937 október 28-ika, amikor Szent-Györgyi Albertet a Nobel-díjjal tüntették ki.

Jelentősége ennek a kitüntetésnek éppen abban van, hogy most a további kutatások nagy lehetőségei nyíltak meg. A dicsőségnek talán

ez a legszebb napja. Szeretném valahogy jellemezni ezt a kiváló embert, de a legjobban az jellemzi, hogy amikor ma reggel elvittem neki a szegedi egyetem köszöntését, szerényen mosolyogva így válaszolt:

„Egész életemen keresztül csak a megismerésért dolgoztam, nem pedig az elismerésért.

Az intézetbe érünk. A Dóm-téren ezalatt diákcsoportok gyülekeznek. «Eljen, éljen! — hangzik minden oldalról és a püspöki vár falai visszahangoznak a lelkes éljenzést. A rektor boldogan hallgatja a spontán tüntetést.

— Az egyetem — mondja a rektor — méltó módon fogja Szent-Györgyit ünnepelni.

Egyelőre fellobogóztattam az egyetemi épületeket. Majd az egyetem tanácsa határoz az ünneplés részleteiről.

Szent-Györgyi professzor intézetében leirhatatlan az izgalom. A legizgatottabb talán

Margit kisasszony, a professzor titkárnője,

de örömtől sugárzó arccal találjuk az egész asszisztens kart,

élén Anna Ernő dr. első tanársegéddel, a tudós professzor asszisztensnőjét, Bangha Ilus dr.-t, egész munkatársi gárdáját, Bruckner Győző dr.-t, Köszeghy Dénes dr.-t, Laky Kálmán dr.-t, Straub Brunó dr.-t, Fodor Gábor dr.-t, Kramli András dr.-t, Hatz Ellát és a többieket. A rektor felkeresi Szent-Györgyi laboratóriumát, ahol ma szünetel a munka. A világsikerről beszélnek és várják a bálványozott «főnököt».

Ünneplés a Dóm-téren

Gelei József rektor vezetésével a szegedi egyetem tanácsa ma délelőtt felkereste laboratóriumában Szent-Györgyi Albertet, hogy kifejezze szerencsekívánatait.

Szent-Györgyi Albert válaszában kijelentette, hogy végtelenül örül a

Beszélgetés a professzorral

Ezután Szent-Györgyi Albert fogadja az Esti Kurir tudósítóját és szinte mentegetőzve mondja:

— Az első percek izgalmaiban nehéz nyilatkoznom... A Nobel-díjat nem is a C-vitaminkutatásokról kaptam, hanem a szervezetben folyó évek kutatásáért. A vitaminkutatás egy része ennek.

— Iskoláimat Budapesten végeztem. Anatómus családdal állok rokonságban, a Lenhossék-családdal. Magam is anatómián kezdtem. Mint medikusnak kettészakadt a pályám, mert be kellett vonulnom a háborúba. Öt évig voltam katona. A háború után minden vagyonom elvesztett. Itt állottam szegényen, kezdő emberként, családdal, tudás nélkül. Fiait ember voltam, nem volt munkaalkalmam. Külföldre kellett mennem, mert szűkölködtem.

— Hogy értsük ezt? — veti közbe az Esti Kurir tudósítója.

— Szó szerint tessék érteni, — válaszolja Szent-Györgyi. — Feleségemnek köszönhetem elsősorban, az ő támogató segítségének, hogy idáig jutottam: Külföldre kerülünk.

Rengeteget küzdöttem. Szükségem szenvedtem, amíg egyenesbe jutottam.

— Németország, Anglia, Hollandia, Amerika laboratóriumain keresztül vezetett a zutám Szegedre. Egyéni életemnek talán az a titka, hogy sohasem kerestem a sikert, hanem mindig csak arra törekedtem, hogy megértem a természet titkait.

Az interjúnak végeszakadt. A rendkívül elegáns Szent-Györgyi professzor leveli szürke kiskabátját, megismogatja az íróasztalára helyezett gyönyörű virágcsokrot, azután felveszi fehér munkaköpenyét és pipájából kékes füstöt ergetve, laboratóriuma felé indul. Utközben az Esti Kurir utolsó kérdésére ezeket válaszolja:

— Hogy mi a tervem a jövőre? Tovább dolgozni...

szeretnének és ragaszkodásnak, amellyel őt nemcsak a szegedi egyetem, hanem az egész város társadalma körülveszi.

Az egyetem ifjusága a Dóm-téren lévő laboratórium elé vonult, hogy ünnepelje a kiváló tudóst.

Szent-Györgyi Albert a laboratórium erkélyéről köszöntö meg az ifjuság üdvözlését.

Szent-Györgyi Albertet szinte percről-percre keresik telefonon az ország minden részéből, de külföldről is, az üdvözlő táviratok pedig özönnél érkeznek hozzá.

Szeged város közönsége és hatósága szintén ünnepelni kívánja a világhírű tudóst. Mint Pálffy József polgármester kijelentette,

a város megfelelő formában fogja kifejezésre juttatni hálóját

a Nobel-díjas tudós és a szegedi egyetem iránt, amely régóta igaz büszkesége Szeged városának.

Szent-Györgyi, az ember

Anna dr. tanársegéddel válthatunk néhány szót Szent-Györgyi Alberttel, az emberről.

— Ideális főnök — mondja a tanársegéd a meghitt melegség leke-sedő hangján. — Munkatársaival rendkívül közvetlen. Munka közben is állandóan derűs, jóhumoru anekdotázó. Egyéniségének külön zamatja van.

A legelfoglaltabb ember és mégis van ideje mindenre, szórakozásra és társadalmi érintkezésre is. Intézetében minden nap délután öt órakor pihenésül teát látja vendégül munkatársait. Ezeket az órákat teákban tanársegédjével kezdve a díjtalan gyakornokig mindenki részt vesz. Munka és derű tölti meg a teadélutánokat.

— Tudományos kérdésekről nem szabad beszélni. Szociális érzékkel megáldott ember. Csupa szív. Az az elve, hogy soha senkitől sem fogad el ingyen munkát. Minden szolgálatot honorál. Szociális gondoskodása mindenre kiterjed. Szívességet nem vesz igénybe anélkül, hogy ne viszonzná.

Beszélgetés a professzorral

Déli egy óra. A Dóm-téren a diákság tüntetése állandóan tart. Lelkes ünneplés hullámzik végig a zegész városban. A városháza tornyára felhúzták a dicsőséget hirdető nemzeti színű lobogót.

Erdős Árpád.

A főváros üdvözlője

Karafiáth Jenő dr. főpolgármester a következő táviratot küldte dr. Imecs György főispánnak, Szeged város törvényhatósági bizottsága elnökének:

„Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága nevében nagy büszkeséggel köszöntöm Szeged város törvényhatóságát abból az alkalomból, hogy Budapest szü-lötté, Szent-Györgyi Albert, a tudós szegedi egyetemi professzor a Nobel-díjat elnyerte.

Hálát adunk a Gondviselésnek, hogy a magyar nemzet, amely vérzivataros évszázadokon keresztül öntudatosan védte a nyugati kultúrát, éppen történelmünk legnehezebb időszakában bizonyította be, hogy sokoldalú, kipáló képességű tudós fiait ezt a nyugati kultúrát zseniális, békés munkájukkal a legmagasabb színvonalig fejleszteni hivatottak. Karafiáth Jenő.”

Karafiáth Jenő főpolgármester személy szerint is gratulált Szent-Györgyi Albert professzornak, a következő táviratban:

„Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága és a magam nevében is nagy büszkeséggel köszöntelek téged, Budapest szü-löttjét, mint a Nobel-díj idej nyertesét. Öröm tölti el a székesfőváros minden lakosának lelkét. A te fáradhatatlan energiájú tudományos munkásságod történelmünk mostani legnehezebb időszakában mindnyájunkat megerősít a világ itélő-széke előtt indokoltan helytálló faji öntudatunkban.